

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

گزارش پژوهشی؛

" بررسی تطبیقی صندوق های سرمایه

گذاری در جهان و ایران "

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: زهره دانشمندی

کتاب برجه	۲
□ مقدمه	۲
ماهیت صندوق های سرمایه گذاری	۲
مزایا و معایب صندوق های سرمایه گذاری	۳
تاریخچه صندوق های سرمایه گذاری در جهان و ایران	۳
تقسیم بندی انواع صندوق های سرمایه گذاری در جهان	۴
رصد بین المللی صندوق های سرمایه گذاری در جهان	۵
صندوق های سرمایه گذاری بر اساس ناحیه جغرافیایی	۸
صندوق سرمایه گذاری در ایران	۸
پربازده ترین صندوق های سرمایه گذاری در ایران؛ سرمایه گذاری در بورس	۱۰
عملکرد صندوق های سرمایه گذاری در یک سال گذشته در ایران	۱۰
نقش صندوق های سرمایه گذاری در مفهوم اقتصاد مقاومتی	۱۱
کلام آخر	۱۱

- صندوق‌های سرمایه‌گذاری با توجه به رویکرد مالی خود در بازار سرمایه می‌توانند با اتخاذ سیاست‌های مناسب خود، در کاهش تورم، افزایش تولید و رونق اقتصاد ملی نقش مهمی را ایفا کنند.
- صندوق‌های سرمایه‌گذاری از سال‌های ۱۹۲۰ در بازارهای مالی متولد شدند و در بین کشورهای در حال توسعه و هم‌سایه، می‌توان به کشور ترکیه اشاره کرد که این صندوق‌ها از سال ۱۹۸۷ شروع به فعالیت کردند.
- صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران طبق بند ۲۱ ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران که در آذرماه ۱۳۸۴ به تصویب مجلس رسیده، ایجاد شده‌اند که از جمله نهادهای مالی محسوب می‌شوند و فعالیت اصلی آن‌ها سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار است. در حال حاضر ۱۹۲ صندوق سرمایه‌گذاری در ایران فعال هستند.
- تاثیر مثبت صندوق‌های سرمایه‌گذاری در رشد و کارایی سرمایه و هدایت آن به بخش‌های مولد و فعال اقتصادی غیر قابل انکار است.

□ مقدمه

یکی از قوی‌ترین نهادهای مالی که طی چند سال اخیر ظهور و توسعه قابل توجهی داشتند، صندوق‌های سرمایه‌گذاری هستند. به عبارت دقیق‌تر صندوق‌های سرمایه‌گذاری یکی از مهم‌ترین سازوکارهای سرمایه‌گذاری در بازارهای مالی هستند که شرایط سرمایه‌گذاری در بازار سهام را از نظر ریسک و بازده برای سرمایه‌گذاران مختلف مساعدتر می‌کنند. اهمیت این صندوق‌های آنجا بیشتر نمود دارد که می‌تواند با اتخاذ سیاست‌های مناسب خود، در کاهش تورم، افزایش تولید و رونق اقتصاد ملی نقش مهمی ایفا کنند. تجارب جهانی نشان می‌دهد که در حال حاضر در کشورهای توسعه یافته صندوق‌های سرمایه‌گذاری به عنوان هسته مرکزی بازار سرمایه محسوب می‌شوند که می‌توانند بخش مهمی از سرمایه‌های سرگردان را به بخش‌های فعال جامعه سوق دهد. در ایران هم در سال‌های اخیر صندوق‌های سرمایه‌گذاری از جمله نهادهای مالی در بازار سرمایه ایران به حساب می‌آیند که جایگاه ویژه‌ای را در این بازار به خود اختصاص داده‌اند. لذا با توجه به اهمیت این صندوق‌های سرمایه‌گذاری و نقش آنها در اقتصاد ملی و رونق اقتصاد، ضروری به نظر می‌رسد که به بررسی ماهیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری، مزایا و معایب آن، تقسیم‌بندی صندوق‌ها بر اساس دارایی آنها، نقش این صندوق‌ها در اقتصاد مقاومتی و ... در این نوشتار پرداخته شود.^۱ در این بررسی برای درک بهتر موضوع صندوق‌های سرمایه‌گذاری را در دو بخش جهان و ایران به تفکیک بررسی کرده‌ایم.

ماهیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری

صندوق سرمایه‌گذاری نهادی مالی است که به منظور مدیریت حرفه‌ای وجوه سرمایه‌گذاران، با مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار، تأسیس شده و تحت نظارت آن سازمان فعالیت می‌نماید. صندوق‌های سرمایه‌گذاری با تجمیع وجوه سرمایه‌گذاران و در اختیار داشتن منابع مالی گسترده و با استفاده از دانش و تخصص مدیریت سبد دارایی، تلاش می‌کند

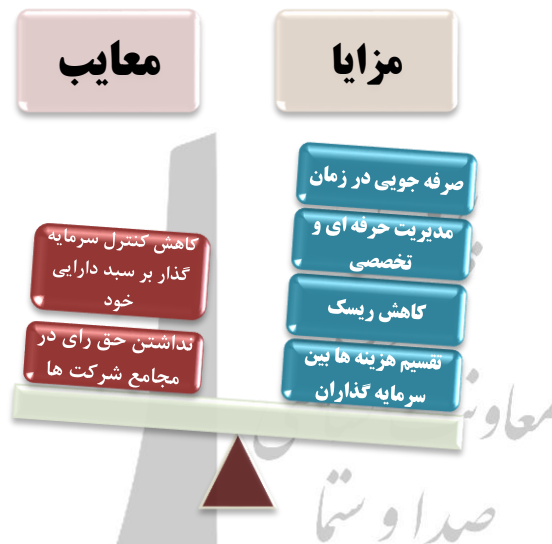
۱- این گزارش با روش اسنادی جمع‌آوری شده است.

این امکان را برای سرمایه‌گذاران فراهم کند تا با دارایی موردنظر خود (هرچند اندک) در سبیدی متنوع از اوراق بهادار شامل سهام، اوراق مشارکت و سایر دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری نموده و از مزایای آن بهره‌مند شوند.

مزایا و معایب صندوق‌های سرمایه‌گذاری

در زیر به صورت خلاصه معایب و مزایای صندوق‌های سرمایه‌گذاری معرفی شده است:

شکل شماره ۱- مزایا و معایب صندوق‌های سرمایه‌گذاری

تاریخچه صندوق‌های سرمایه‌گذاری در جهان و ایران

صندوق‌های سرمایه‌گذاری چند صد سال قدمت دارند؛ به طوری که پیدایش اولین صندوق سرمایه‌گذاری به قرن هجدهم میلادی برمی‌گردد. جدول زیر روند پیدایش و توسعه صندوق‌ها را از ابتدا در جهان مورد توجه قرار داده است:

جدول شماره ۱- روند پیدایش صندوق‌های سرمایه‌گذاری در جهان

تاریخ	زمان پیدایش صندوق
۱۷۷۴	اولین شرکت سرمایه‌گذاری در کشور هلند توسط فردی به نام «آدریان ون کوپخ» افتتاح شد
۱۸۲۲	پادشاه هلند اولین صندوق سرمایه‌گذاری با سرمایه ثابت را راه‌اندازی کرد
۱۸۴۹	یک صندوق سرمایه‌گذاری شبیه به صندوق‌های عصر حاضر در سوئیس شروع به کار کرد
۱۸۸۰	در دهه ۱۸۸۰ چند صندوق سرمایه‌گذاری پیشرفته‌تر نسبت به اسلاف خود، در اسکاتلند آغاز به کار کردند
۱۸۹۳	اولین صندوق سرمایه‌گذاری با سرمایه بسته در شهر بوستون ایالات متحده افتتاح شد
۱۹۰۷	صندوق سرمایه‌گذاری به نام صندوق الکساندر در ایالت پنسیلوانیا افتتاح شد
۱۹۲۴	اولین صندوق سرمایه‌گذاری مدرن در شهر بوستن ایالات متحده آغاز به کار کرد
۱۹۲۹	پس از وقوع بحران اقتصادی در بازارهای مالی ایالات متحده و کاهش اقبال عمومی به شرکت‌های سرمایه‌گذاری، صندوق‌ها به عنوان یک ابزار جدید مالی نزد سرمایه‌گذاران ایالات متحده عمومیت یافته و تعداد آن‌ها به ۷۱۹ صندوق رسیده است.
۱۹۲۳	در ایالات متحده، کمیسیون بورس و اوراق بهادار به جهت حفظ منافع سرمایه‌گذاران، تشکیل شد
۱۹۶۰	صندوق‌های سرمایه‌گذاری با سرمایه متغیر در ایالات متحده توسعه چشمگیری را تجربه کرده و تعداد آن‌ها به بیش از هزار صندوق رسید.
۱۹۷۰	اولین صندوق فعال در بازار پول توسط «هنری براون» و «بروس بنت» در شهر نیویورک ایجاد شد
۱۹۷۱	اولین صندوق سرمایه‌گذاری شاخصی توسط دو تن از مهندسان مالی به نام‌های «ویلیام فویس» و «جلن مک کوپین» خلق شد

در ایران هم صنعت صندوق‌های سرمایه‌گذاری یک دهه است که فعالیت خود را زیر نظر سازمان بورس و اوراق بهادار آغاز کرده است. طبق گزارش مرکز پردازش اطلاعات مالی ایران طی این دهه حدود ۲۰۰ صندوق سرمایه‌گذاری فعالیت

داشته‌اند و هم اکنون (۳ ماه اول سال ۹۸) افراد حقیقی و حقوقی نزدیک به ۱۶۰ هزار میلیارد تومان در این صندوق‌ها سرمایه‌گذاری کرده‌اند؛ یعنی نزدیک به ۱۰ درصد نقدینگی کشور. سازمان بورس و اوراق بهادار طی جدیدترین آمارها گزارش داده است که نزدیک به ۲ میلیون و ۱۳۷ هزار شخص حقیقی و ۵۲۷۲ شخص حقوقی (شرکت، سازمان، نهاد و ...) پول خود را در این صنعت سرمایه‌گذاری کرده‌اند! یادآوری می‌شود روند توسعه صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران به طور مفصل در ادامه ارائه می‌شود.

الف-جهان

تقسیم بندی انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری در جهان

صندوق‌های سرمایه‌گذاری بر حسب ساختار، سیاست سرمایه‌گذاری، نوع اوراق بهادار، اهداف و سایر ویژگی‌ها به انواع مختلفی تقسیم می‌شوند که امروزه بیش از ۱۰۰ نوع صندوق سرمایه‌گذاری مختلف در بازار سرمایه وجود دارد.

شکل شماره ۲- تقسیم بندی بر حسب ساختار

شکل شماره ۳ - تقسیم بندی صندوق‌های سرمایه‌گذاری بر حسب سیاست

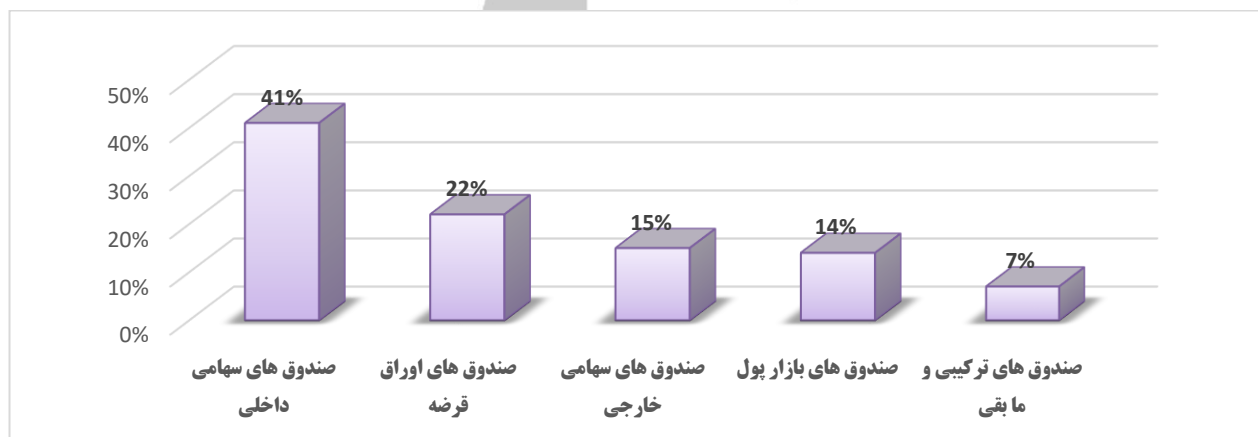
جدول زیر نشان دهنده یکی از طبقه‌بندی‌های اصلی بر اساس اهداف صندوق‌ها می‌باشد^۱:

جدول شماره ۲- انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک بر حسب سیاست‌های سرمایه‌گذاری

سیاست سرمایه‌گذاری	صندوق‌های سهام	Equity Funds
سرمایه‌گذاری با هدف ریسک بازده بالا بدون سود تقسیمی یا مقدار کم	رشدی	Growth
رشد معقول با ریسک پذیری متوسط همراه با سود تقسیمی مناسب	سهام درآمدی	Income Stock
ریسک پذیری متوسط و یا پایین‌تر از متوسط، شرکت‌های با سود تقسیمی قابل اتکا و قیمت‌های نسبتاً پایین‌تر از ارزش ذاتی	سهام ارزشی	Value Stock
ترکیبی از صندوق‌های رشدی و ارزشی	مخلوط	Blend
تمرکز بر یک صنعت یا بخش خاص	صندوق‌های بخشی	Sector
پیروی از یک شاخص معین جهت سرمایه‌گذاران غیر فعال	شاخصی	Index
سرمایه‌گذاری در بازارهای جهانی و کشورهای خارجی	بین‌المللی	International/Foreign Stock
ترکیبی از اوراق قرضه و سهام	صندوق‌های ترکیبی	Hybrid funds
سرمایه‌گذاری در انواع اوراق قرضه	صندوق‌های اوراق قرضه	Bond funds
انواع اوراق بهادار با سررسید کمتر از یکسال و نقدشوندگی بالا	صندوق‌های بازار پول	Money market funds

بر اساس نوع صندوق، به طور تقریبی ۴۱ درصد صندوق‌های ایالات متحده از نوع سهمی، ۲۲ درصد اوراق قرضه، ۱۵ درصد سهام جهانی، ۱۴ درصد صندوق‌های بازار پول و ۷ درصد باقیمانده جزء صندوق‌های ترکیبی و متفرقه هستند.

نمودار شماره ۱- نوع سهام صندوق‌های سرمایه‌گذاری بر حسب درصد

رصد بین‌المللی صندوق‌های سرمایه‌گذاری در جهان^۲

پس از تورم جهانی در دهه ۸۰ میلادی تا به امروز پیدا کردن راهکاری برای حفظ ارزش پول با گذشت زمان اهمیت زیادی داشته است. یکی از راهکارهایی که مردم در بسیاری از کشورهای توسعه یافته از آن استفاده می‌کنند سرمایه‌گذاری در صندوق‌ها است. صندوق‌های سرمایه‌گذاری سال‌ها قبل از اینکه در ایران به وجود بیایند در کشورهای توسعه یافته مثل ایالات متحده آمریکا تشکیل شده‌اند.

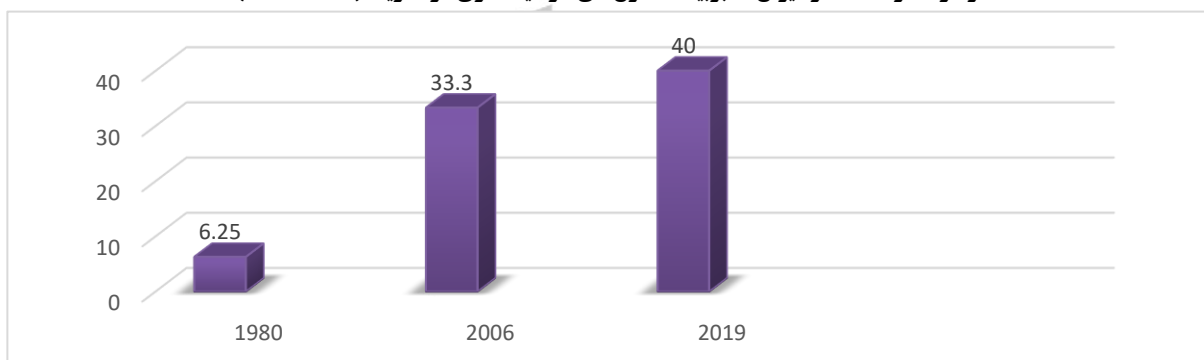
۱- صندوق‌های سرمایه‌گذاری در آمریکا

۳- صندوق‌های سرمایه‌گذاری در جهان، سایت سیگنال، ۱۷ مهر ۱۳۹۸

۲- بررسی عملکرد یکساله صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران، ۱۲ مهر ۹۸

صندوق‌های سرمایه‌گذاری در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، روز به روز در حال رشد هستند و این نشان می‌دهد که مردم این کشورها به سرمایه‌گذاری در این صندوق‌ها چراغ سبز نشان داده‌اند. به عنوان مثال یک بررسی مقایسه‌ای نشان داده در سال ۱۹۸۰، از هر ۱۶ خانوار آمریکایی^۱ یک خانوار مالک واحدهای سرمایه‌گذاری بوده است، در حالی که در سال ۲۰۰۶ این آمار به ازای هر ۳ خانوار، یک خانوار رسیده و در سال گذشته، از هر ۵ شهروند آمریکایی، ۲ شهروند مالک واحد سرمایه‌گذاری در صندوق‌های مشترک است! واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌های مشترک نزدیک به ۴۷ درصد دارایی مالی خانوارهای آمریکایی را تشکیل می‌دهند^۱. به بیان دیگر، تعداد صندوق‌های سرمایه‌گذاری در آمریکا از ۶۸ صندوق در سال ۱۹۴۰ به ۹۵۹۹ صندوق در سال ۲۰۱۹ رسیده است.

نمودار شماره ۲- آمار میزان محبوبیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری در آمریکا (۱۹۸۰-۲۰۱۹)

۲- صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ژاپن

در ژاپن نهادی برای سرمایه‌گذاری وجود دارد که شبیه به صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک در آمریکا هستند. این نهاد، صندوق سرمایه‌گذاری اوراق بهادار نامیده می‌شود که سرمایه‌گذاران اوراقی شبیه به سهام به نام گواهی ذی نفعی از صندوق‌ها می‌خرند. صندوق‌های ژاپنی طبق قانون صندوق‌های سرمایه‌گذاری اوراق بهادار مصوب سال ۱۹۵۱ و اصلاحیه‌های آن نظارت می‌شوند. درآمد صندوق اگر درست توزیع شود، معاف از مالیات خواهد بود و هم به دلیل صرفه جویی مالیاتی و هم به لحاظ افزایش فوق‌العاده قیمت سهام در دهه ۸۰، سرمایه‌گذاران ژاپنی از سال ۱۹۸۶ تا ۱۹۸۹، مبالغ انبوهی از سرمایه خود را در صندوق‌های سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذاری کردند.

۳- صندوق‌های سرمایه‌گذاری در انگلیس

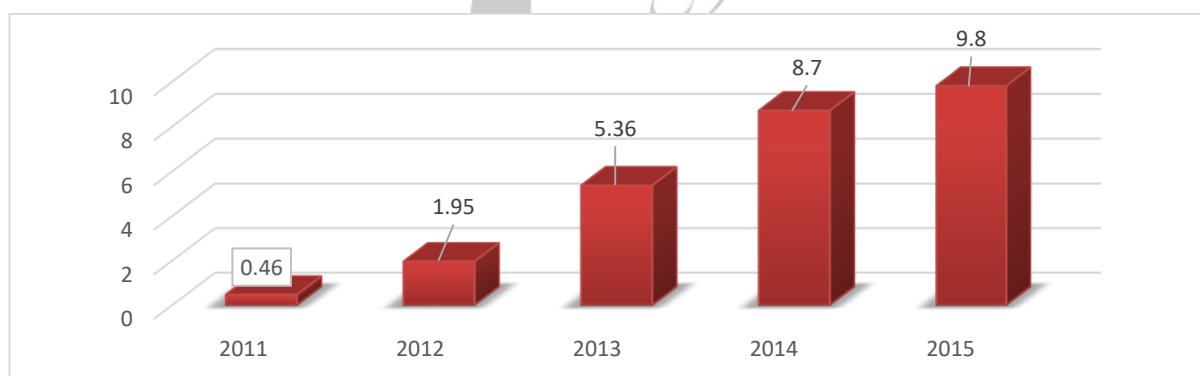
صندوق‌های سرمایه‌گذاری در انگلیس در دو نوع یونیت تراست و صندوق سرمایه‌گذاری امانی وجود دارند. یونیت تراست شبیه به صندوق متغیر در آمریکا است و صندوق سرمایه‌گذاری امانی مشابه صندوق‌های با سرمایه ثابت است و در بورس لندن معامله می‌شود. در اواخر دهه ۸۰، یونیت تراست‌ها بسیار مشهور شدند. طوری که دارایی‌های تحت اداره آن‌ها در حدود ۹۰٪ و تعداد حساب‌های مشتریان ۲۵٪ رشد کرد و تعداد صندوق‌ها هم ۳ برابر شد. در صندوق‌های سرمایه‌گذاری امانی قضیه برعکس بود و اقبال مردم به آن‌ها کاهش یافت و بیشتر سرمایه‌گذاران حقوقی از آن‌ها استفاده می‌کردند. نمودار زیر میزان سرمایه‌گذاری مردم بریتانیا در صندوق‌های سرمایه‌گذاری با درآمد ثابت را نشان می‌دهد و با توجه به آن، سرمایه این صندوق‌ها در طول یک سال ۱۴ میلیارد پوند افزایش داشته و در ژوئن ۲۰۱۹ به ۲۷۰٫۶۸ میلیارد پوند رسیده است.

^۱ بازار سرمایه، صندوق‌های سرمایه‌گذاری در جهان، ۱۷ مهر ۱۳۹۸

۴- صندوق‌های سرمایه‌گذاری در آلمان

دهه ۸۰، دهه رشد صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک در آلمان بود و کل دارایی صندوق‌ها از ۵۰ میلیارد مارک آلمان در سال ۱۹۸۱ به بیش از ۲۶۰ میلیارد مارک در سال ۱۹۹۱ رسیده است. تعداد صندوق‌های خرده‌فروشی هم از ۱۱۴ صندوق در سال ۱۹۸۲ به ۳۹۴ صندوق در سال ۱۹۹۲ رسید و تعداد صندوق‌های نهادی در همین دوره، از ۵۵۳ صندوق به ۱۸۰۰ صندوق افزایش یافت. صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک آلمانی در سه نوع خرده‌فروشی یا عام، صندوق‌های غیر عام که در اختیار نهادها هستند و صندوق‌های سرمایه‌گذاری در املاک با سرمایه ثابت وجود دارند. صندوق‌های خرده‌فروشی خودشان به دو گروه صندوق‌های اوراق قرضه و صندوق‌های سهام تقسیم می‌شوند که صندوق‌های اوراق قرضه رایج‌تر هستند، چرا که ۸۰ درصد سرمایه صندوق‌های خرده‌فروشی صرف سرمایه‌گذاری در اوراق قرضه می‌شود. نمودار زیر مقدار رشد سرمایه صندوق‌های سرمایه‌گذاری آلمان را به صورت سالانه نشان می‌دهد؛ به این معنی که در طول سال ۲۰۱۵ سرمایه صندوق‌ها به میزان ۹,۸ میلیون یورو افزایش یافته است.

نمودار شماره ۳- آمار صندوق‌های سرمایه‌گذاری در آلمان

۵- صندوق‌های سرمایه‌گذاری در مالزی

در بورس اوراق بهادار مالزی سقف‌ها و حدود سرمایه‌گذاری در صندوق‌ها مشخص شده است که ترکیب کمی دارایی‌ها را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد. سقف سرمایه‌گذاری در یک صندوق به ۱۰ درصد ارزش خالص دارایی شرکت سرمایه‌گذاری محدود می‌شود و تنها تا سقف ۱۰ درصد از کل سهام شرکت دیگری را می‌توان خریداری کرد. بیش از ۱۰ درصد از کل خالص دارایی نمی‌تواند در اوراق خارجی پذیرفته شده در هر یک از بورس‌های خارجی سرمایه‌گذاری شود. به علاوه مقررات مالزی حدی برای بزرگ بودن اندازه خود شرکت سرمایه‌گذاری قائل می‌شود. در حال حاضر ۵۰۰ میلیون واحد سهم که هر کدام یک واحد پول مالزی (رینگیت) قیمت‌گذاری شده‌اند. در سال ۱۹۹۵ هیئت اوراق بهادار اجازه داده است شرکت‌های کارگزاری بتوانند صندوق‌هایی از طریق یک شرکت وابسته ایجاد کنند و مالکیت صندوق باید لااقل ۷۰ درصد متعلق به شهروندان مالزی باشد، بنابراین سقف مالکیت خارجی ۳۰ درصد است.

۶- صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ترکیه

در بین کشورهای منطقه و در حال توسعه، می‌توان به کشور ترکیه اشاره کرد که این صندوق‌ها از ۳۲ سال پیش (۱۹۸۷) شروع به فعالیت کردند. ابتدا مجوز تاسیس این صندوق‌ها فقط به بانک‌ها داده می‌شد و علت این کار هم داشتن منابع مالی فراوان در اختیار بانک‌ها، داشتن شعبه‌های زیاد برای دسترسی مردم در سطح کشور، اعتماد عمومی به

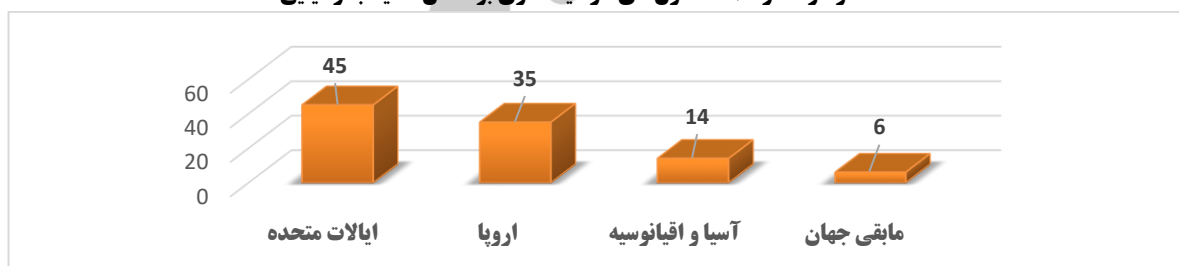

بانک‌ها طی سالیان فعالیت آنان و ضعیف بودن دیگر موسسات مالی نسبت به بانک‌ها در آن دوران بوده است. اما در سال ۱۹۹۲ طبق قانون جدید، انحصار بانک‌ها برای تاسیس صندوق‌ها از میان برداشته شد و شرکت‌های بیمه، صندوق بازنشستگی، سازمان تامین اجتماعی و دیگر موسسات مالی که در زمینه واسطه‌گری‌های مالی و سرمایه‌گذاری فعالیت می‌کردند؛ اجازه تاسیس چنین صندوق‌هایی را یافتند. در سال ۲۰۰۳ تعداد صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ترکیه به ۲۴۲ صندوق و مجموع دارایی آنها بالغ بر ۱۴۷۵ میلیون دلار رسید. بیش از ۲ میلیون شهروند این کشور اوراق مشارکت این صندوق‌ها را در اختیار داشتند و نسبت خالص دارایی‌های این صندوق‌ها به در آمد ملی در پایان سال ۲۰۰۲ به ۳/۶ درصد و در پایان سال ۲۰۰۳ به ۵/۵ درصد رسید.^۱

صندوق‌های سرمایه‌گذاری بر اساس ناحیه جغرافیایی^۲

اگر پراکندگی سرمایه‌گذاری در صندوق‌های سرمایه‌گذاری را بر اساس ناحیه جغرافیایی تقسیم‌بندی کنیم، در پایان سال ۲۰۰۷، حدود ۵۱ درصد از کل دارایی‌های صندوق‌های مشترک جهان متعلق به صندوق‌های آمریکایی، ۳۴ درصد سهم قاره اروپا و سهم آفریقا و آسیا - قیانوسیه جمعاً ۱۵ درصد بوده است. این درصدها تا پایان سال ۲۰۱۸ به ترتیب به ۴۵ درصد، ۳۵ درصد، ۱۴ درصد سهم آسیا و ۶ درصد مابقی کشورها رسیده است.

نمودار شماره ۴- صندوق‌های سرمایه‌گذاری بر اساس ناحیه جغرافیایی

ب- ایران

صندوق سرمایه‌گذاری در ایران

قانون و مقررات حاکم بر صندوق‌های سرمایه‌گذاری ایران اولین بار در آذرماه سال ۱۳۸۴ تصویب شده است، در حالی که همین قوانین برای صندوق‌های سرمایه‌گذاری آمریکایی برای اولین بار در سال ۱۹۴۰ به تصویب رسیده است. یعنی قوانین این حوزه در ایران، ۱۴ سال پیش و در آمریکا ۷۹ سال قبل به تصویب رسیده و به مرور اصلاح شده است؛ که با یک حساب سرانگشتی معلوم می‌شود ایالات متحده ۶۵ سال زودتر از ایران، صندوق‌های سرمایه‌گذاری را تاسیس کرده است.^۳

۱- باباپور، سعید، نگاه صندوق‌های سرمایه‌گذاری و نقش اقتصادی آنها، اقتصاد آنلاین، ۹ مهر ۱۳۸۶

۲- صندوق‌های سرمایه‌گذاری درجهان، سایت سیگنال، ۱۷ مهر ۱۳۹۸

۳- بازار سرمایه، صندوق‌های سرمایه‌گذاری درجهان، ۱۷ مهر ۱۳۹۸

صندوق سرمایه‌گذاری یک نهاد مالی است که با جمع‌آوری وجوه سرمایه‌گذاران و مدیریت حرفه‌ای آن به خرید و فروش اوراق بهادار پرداخته و سبد متنوعی از دارایی‌ها را تشکیل داده و با دانش و تخصص مدیریت دارایی به کسب بازدهی برای سرمایه‌گذاران می‌پردازد. صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک را بر اساس ترکیب دارایی می‌توان به ۳ دسته کلی تقسیم کرد^۱:

شکل شماره ۵- انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران

جدول شماره ۳- نوع صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران

نوع صندوق	سیاست	میزان دارایی‌ها
صندوق سرمایه‌گذاری با درآمد ثابت	ریسک کم، بازدهی کم و ثابتی، بالا بودن قابلیت نقد شوندگی	۷۰ تا ۹۰ درصد؛ باقیمانده دارایی‌های صندوق به اختیار مدیر صندوق تا سقف ۱۰٪ در بورس سرمایه‌گذاری
صندوق سرمایه‌گذاری در سهام	ریسک بالا، بازدهی بالا، نداشتن حداقل سود تضمین شده، ضامن نقد شوندگی	حداقل ۷۰ درصد از دارایی‌ها در سهام، ۳۰ درصد باقیمانده به اختیار مدیر در سهام، اوراق مشارکت، سپرده بانکی و سایر اوراق بهادار
صندوق سرمایه‌گذاری مختلط	ریسک متوسط و بازده پایین، نداشتن حداقل سود تضمین شده، ضامن نقد شوندگی	حداکثر ۶۰٪ از دارایی خود را در سهام و حداقل ۴۰٪ از دارایی صندوق نیز در اوراق با درآمد ثابت مثل اوراق مشارکت و سپرده‌های بانکی
صندوق سرمایه‌گذاری قابل معامله (ETF)	ریسک متفاوت نسبت به سایر صندوق‌ها، نقدشوندگی بیشتر	واحدهای سرمایه‌گذاری آنها در بورس خرید و فروش می‌شود
سایر صندوق‌ها	-	صندوق‌های زمین و ساختمان، صندوق‌های بازارگردانی، صندوق‌های نیکوکاری

صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران طبق بند ۲۱ ماده یک قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران که در آذرماه ۱۳۸۴ به تصویب مجلس رسیده، ایجاد شده‌اند که از جمله نهادهای مالی محسوب می‌شوند و فعالیت اصلی آنها سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار است. سرمایه‌گذاران در این صندوق‌ها به نسبت واحدهای سرمایه‌گذاری شده خود، در سود و زیان صندوق شریک می‌شوند. در حال حاضر ۱۹۲ صندوق سرمایه‌گذاری در ایران فعال هستند که انواع مختلفی دارند و از لحاظ ترکیب دارایی‌ها به سه دسته اصلی سهامی، با درآمد ثابت و مختلط تقسیم می‌شوند و از نظر موضوع فعالیت به چند دسته در اوراق بهادار، در طلا، در ارز و ... دسته بندی می‌شوند.

در حال حاضر ارزش سرمایه‌ای که در صندوق‌ها وجود دارد، نزدیک به ۱۶۰۰ هزار میلیارد ریال است، این عدد نشان می‌دهد که در کشور ایران نیز حرکت سرمایه‌های عمومی به سمت صندوق‌ها آغاز شده است. اکنون حدود بیش از ۱۸۲ هزار میلیارد تومان در صندوق‌ها وجود دارد و بالغ بر ۲۱۹ صندوق سرمایه‌گذاری فعال است که حدود ۲ میلیون و صد و

^۲ - پر بازده‌ترین صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران، سایت سیگنال، ۱۰ مهر ۱۳۹۸

پنجاه هزار نفر در این صندوق‌ها، سرمایه‌گذاری کرده‌اند.^۱ جدول زیر میزان خالص ارزش دارایی انواع صندوق‌ها به همراه بازدهی سالانه هر کدام و بازدهی از زمان تاسیس را نشان می‌دهد:

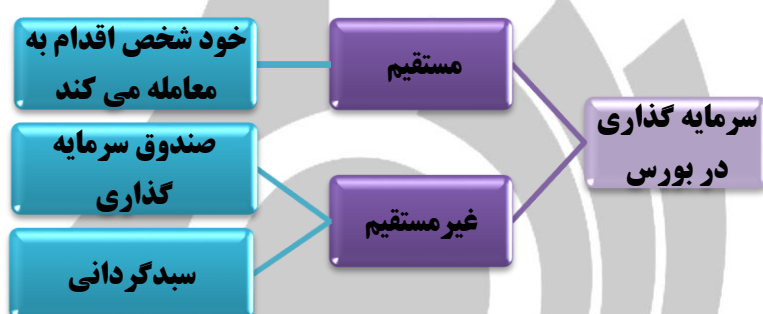
جدول شماره ۴- صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران

نوع صندوق	خالص ارزش دارایی صندوق (میلیارد ریال)	میانگین بازدهی سال (%)	میانگین بازدهی از آغاز فعالیت (%)
در سهام	۴۵۷۴۶	۹۱,۳۲	۹۷۵,۹۹
با درآمد ثابت	۱۳۸۹۲۰۵	۲۴,۴۸	۱۴۵,۰۴
مختلط	۱۲۷۴۳	۵۸,۲۷	۶۰۳,۱۳
تمام صندوق‌ها	۱۴۹۲۵۴۰	۵۲,۴۱	۵۶۶,۹۹

پربازده‌ترین صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران؛ سرمایه‌گذاری در بورس

یکی از بازارهای جذاب و موثر در اقتصاد هر کشور، بازار سهام آن کشور است. برخلاف بازارهایی همچون ارز و سکه و ... غیرمولد بوده و باعث ایجاد تورم می‌گردد، بازار بورس همچون چرخ‌های اقتصاد یک کشور بوده که با سرازیر شدن نقدینگی به سمت آن باعث حرکت اقتصاد و افزایش رشد اقتصادی و کاهش بیکاری یک کشور می‌گردد. به دو نوع مستقیم و غیرمستقیم می‌توان در بورس به سرمایه‌گذاری و فعالیت پرداخت که در شکل زیر نشان داده شده است.

شکل شماره ۴- انواع سرمایه‌گذاری در بورس

سرمایه‌گذاری مستقیم با دریافت کد بورسی آغاز شده و فرد با خرید و فروش مستقیم سهام شرکت‌ها و اوراق بهادار به فعالیت می‌پردازد. این روش نیاز به دانش و مهارت بالا و تحلیل مسائل اقتصادی دارد. روش سرمایه‌گذاری غیرمستقیم نیز خود به دو بخش تقسیم‌بندی می‌شود؛ سبدگردانی و صندوق‌های سرمایه‌گذاری.

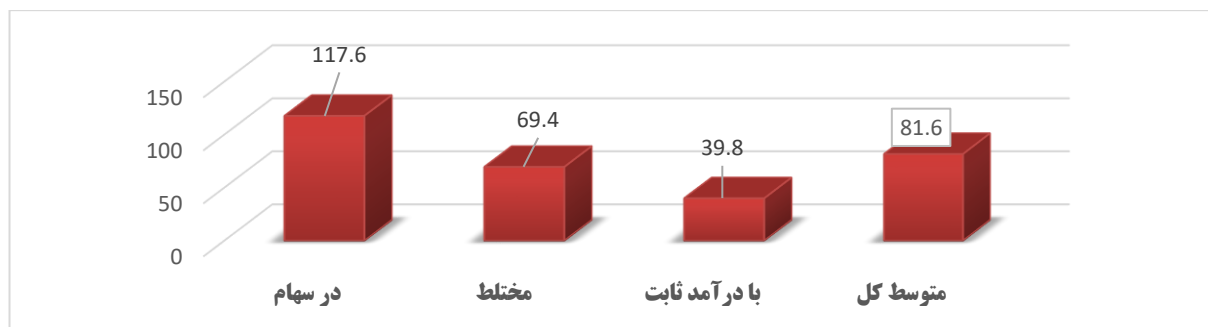
عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری در یک سال گذشته در ایران

با بررسی صندوق‌های سرمایه‌گذاری در یکسال گذشته میزان بازدهی صندوق‌های با درآمد ثابت ۳۹,۸٪، صندوق‌های سهامی ۱۱۷,۶٪ و صندوق‌های مختلط ۶۹,۴٪ بوده است. با نگاهی به این اعداد به راحتی می‌توان متوجه شد که میزان سود صندوق‌های سرمایه‌گذاری با درآمد ثابت کمتر از دو گزینه دیگر است و صندوق‌های سهامی بیشترین بازدهی را

^۱- میزگرد "صندوق سرمایه‌گذاری، ریسک و ظرفیت" محمدرضا معتمد، مدیر نظارت بر نهادهای مالی سازمان بورس و اوراق بهادار، ۱۹ آبان ۹۸

داشته‌اند. همان‌طور که گفته شد صندوق‌های مختلط به دلیل اینکه حد میانی دو صندوق دیگر هستند بازدهی متوسطی نسبت به آن‌ها داشته‌اند و از لحاظ میزان بازدهی در بین این دو صندوق قرار گرفته‌اند.^۱ میزان متوسط بازدهی کل صندوق‌های سرمایه‌گذاری بر اساس نمودار شماره ۵ که ۸۱٫۶٪ بوده است، به شرح زیر است.

نمودار شماره ۵- عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران در سال گذشته

نقش صندوق‌های سرمایه‌گذاری در مفهوم اقتصاد مقاومتی

صندوق‌های سرمایه‌گذاری با توجه به رسالت خود در زمینه اقتصادی یعنی ایجاد سود اقتصادی بهتر، باید بتوانند هم از ظرفیت منابع داخل استفاده لازم را برای ایجاد بهره‌وری ببرند و هم با استفاده از سود حاصل از این منابع به توسعه صنعت و حتی تولیدی که منجر به صادرات شود، دست یابند که در این حالت ایران نه تنها مصرف کننده صرف نخواهد بود؛ بلکه از منابع خود می‌تواند برای به دست آوردن بازارهای خارج از مرزها نیز بهره‌مند شود. در این حالت هم نیروی کار داخلی بیشتری مصرف می‌شود و هم نقدینگی بیشتر در جریان قرار می‌گیرد و نیز ارزش افزوده بیشتری در کشور ایجاد می‌شود که این امر به طور مستقیم موجب آن می‌شود کشور ایران از جهاتی از کشورهای دیگر بی‌نیاز و به تنهایی نیازهای داخلی خود را حتی در دوران‌های بحرانی تامین کند که پیرو این موضوع بسیاری از چالش‌های داخلی مانند اشتغال، بیکاری و تامین رفاه مردم بهبود بخشیده می‌شود.^۲

کلام آخر

رشد سریع تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات باعث رونق و توسعه بازارهای مالی در سطح ملی و بین‌المللی شده است؛ به گونه‌ای که این بازارها مرزهای جغرافیایی را نیز درنوردیده‌اند. در این میان، برای هدایت صحیح و مناسب بازارهای مالی، ایده تاسیس صندوق‌های سرمایه‌گذاری در کشورها صورت گرفته است. هر چند که تشکیل این صندوق‌ها در کشورها با تاخیر اتفاق افتاده است، اما بدون شک، تاثیر مثبت آن در رشد و کارایی سرمایه و هدایت آن به بخش‌های مولد و فعال اقتصادی غیر قابل انکار است. از این رو، سرمایه‌گذاری در بازارهای مالی و صندوق‌های سرمایه‌گذاری، می‌تواند به رشد و بالندگی صنعت کشور منجر شود و در رونق و توسعه اشتغال تاثیرگذار باشد و همین توسعه و رونق صنعت و اشتغال موجب بهبود شرایط زندگی و تحول در چرخه تولید شود. به همین سبب، می‌توان با مدیریت صحیح بازارهای مالی تاثیرات قابل ملاحظه‌ای بر توسعه و رشد اقتصادی هر کشوری را در این خصوص شاهد بود.

۱- اقتصاد آنلاین، بررسی عملکرد یکساله صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران، ۱۲ مهر ۱۳۹۸

۳- محسنی، امیر فواد، نقش صندوق‌های سرمایه‌گذاری در مفهوم اقتصاد مقاومتی، دنیای اقتصاد، ۹۵/۵/۲۶